

Dr hab. Krzysztof Zamasz, prof. PŚ
Politechnika Śląska
Wydział Organizacji i Zarządzania
ul. Akademicka 2A
44-100 Gliwice

Gliwice, 09.12.2021 r.

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgra Norberta Obryckiego

pod tytułem

Model sektora energetyki w funkcjonowaniu gospodarki Ukrainy

napisanej pod kierunkiem naukowym

dra hab. Krzysztofa Janasza, prof. US

A. Formalna podstawa recenzji

Niniejsza recenzja rozprawy doktorskiej została przygotowana na podstawie Uchwały nr 46/09/2021 Rady Naukowej Instytutu Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 16 września 2021 r. w sprawie wyznaczenia recenzentów rozprawy doktorskiej mgra Norberta Obryckiego.

B. Formalna strona rozprawy

- i. Rozprawa doktorska mgra Norberta Obryckiego pt. *Model sektora energetyki w funkcjonowaniu gospodarki Ukrainy* liczy 269 stron, włącznie ze stroną tytułową, oświadczeniami, spisem skrótów, spisem treści, wstępem (w którym sformułowano również cele i hipotezy pracy oraz przedstawiono jej układ), zakończeniem, literaturą oraz spisami rysunków i tabel. Właściwy tekst rozprawy obejmuje pięć rozdziałów zasadniczych, w tym badawczo-empiryczny (rozdział 5). Literatura liczy 263 pozycje, uzupełnione 82 raportami i opracowaniami, 27 aktami prawnymi i dokumentami strategicznymi oraz 59 źródłami internetowymi. Dobór literatury jest odpowiedni do postawionych zadań – świadczy to o erudycji oraz dobrym rozeznaniu Autora rozprawy

w zakresie krajowych i międzynarodowych osiągnięć publikacyjnych badaczy zajmujących zagadnieniami dotyczącymi przedmiotu rozprawy.

- ii. Pracę ilustruje odpowiednia dla przedmiotowego zagadnienia szata graficzna. Tabele oraz rysunki są opatrzone właściwymi podpisami. Ich zamieszczenie w tekście odpowiednio ilustruje diskutowane zagadnienia i jest w większości przypadków merytorycznie uzasadnione.
- iii. Praca napisana jest kompetentnym językiem naukowym.

C. Uwagi ogólne

- i. Mając na względzie zawartość i charakter pracy mgra Norberta Obryckiego stwierdzić należy, że tytuł rozprawy został sformułowany odpowiednio. Rozprawa ma charakter studium teoretyczno-empirycznego z elementami postulatycznymi. Jako główne uzasadnienie podjęcia badań przez Doktoranta można wskazać zainteresowanie przyszłością ukraińskiej energetyki w aspekcie oddziaływania polityki energetycznej oraz bezpieczeństwa energetycznego. Tematykę podjętą przez Autora i jego poszukiwania naukowo-badawcze należy uznać za szczególnie aktualne, a zrealizowanie celów pracy za uzasadnione i pożądane.
- ii. W odniesieniu do ww. poszukiwań i występującej luki badawczej, Autor rozprawy postawił hipotezę stanowiącą, że *stosowane dotychczas rozwiązania w obszarze sektora energetycznego Ukrainy nie wpływają wystarczająco na poprawę efektywności i bezpieczeństwa energetycznego kraju ze względu na ich niekoherentność z polityką bezpieczeństwa energetycznego i standardami polityki energetycznej Unii Europejskiej*. Należy stwierdzić, że hipoteza badawcza została postawiona jasno i przejrzysto.
- iii. Za cel główny rozprawy Doktorant postawił *omówienie modeli scenariuszy dla sektora energii Ukrainy z maksymalnym horyzontem czasowym do 2050 r. umożliwiających gospodarce narodowej tego kraju, zgodnie z jego aspiracjami i prawodawstwem wspólnotowym Unii Europejskiej, *aqui communautaire*, które powinno w tym celu zostać implementowane do prawa krajowego, sprawną adaptację i integrację z rynkiem i systemami elektroenergetycznymi Unii Europejskiej*. Cel główny sformułowany został w sposób czytelny i wyrazisty.

- iv. W rozprawie wykorzystano indukcyjną metodykę badań – określając cel oraz zakres badania zaadaptowano odpowiednie metody badawcze. Opisywane postępowanie badawcze składało się z kilku etapów następujących po sobie w określonej kolejności. Trzon metodyki badawczej oparty został na wykorzystaniu metod modelowania matematycznego, w szczególności zastosowany został generator modeli TIMES, w którym odwzorowano funkcjonowanie ukraińskiego sektora energii oraz wykorzystano modele regresji liniowej celem wykonania prognozy wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Dobór metod do rozwiązania postawionego problemu badawczego uważam za odpowiedni. Modelowanie matematyczne jest właściwym narzędziem do prowadzenia długoterminowych analiz i rozważań w zakresie rozwoju systemów energetycznych.

D. Treść rozprawy

Struktura pracy doktorskiej mgra Norberta Obryckiego oraz wsparty badaniami empirycznymi zakres tematyczny, pozwoliły Doktorantowi na weryfikację postawionej hipotezy oraz zrealizowanie sformułowanych przez niego celów badawczych. W relacji do postawionych zadań, Autor zorganizował pracę w szereg logicznie następujących po sobie rozdziałów. Wraz z zakończeniem, stanowią one konsekwentny wywód naukowy poparty, jak wspomniano, adekwatnie dobraną bibliografią – świadcząca o biegłości Autora i jego swobodnym poruszaniu się w obszarze podejmowanej tematyki.

W rozdziale pierwszym Doktorant skupia się na analizie przemian i przyszłości sektora energetycznego z świetle megatrendów oraz dokonuje oceny potrzeb głównych interesariuszy funkcjonujących w systemach energetycznych. Szczególne miejsce zajmuje w tej analizie polityka energetyczna, która bezpośrednio wpływa na rozwój rynku energii, a w konsekwencji gospodarki narodowej.

Rozdział drugi stanowi analizę efektywności energetycznej w kontekście trendów zrównoważonego rozwoju i intensyfikacji wykorzystania źródeł odnawialnych. Doktorant szczególną uwagę poświęca kwestii efektywności energetycznej w kontekście ekonomicznej teorii wyboru publicznego, w szczególności grup interesu.

Rozdział trzeci skupia się na analizie zasad funkcjonowania rynku energii elektrycznej, oraz regulacjach prawnych intensyfikujących konkurencję pomiędzy producentami

oraz chroniących konsumentów energii elektrycznej. Przedstawiono również kluczowe elementy oceny i wspierania efektywności energetycznej.

W rozdziale czwartym Doktorant identyfikuje najważniejsze problemy sektora energetycznego oraz przeprowadza analizę polityki energetycznej Ukrainy. Przedstawia także modele i rozwiązania referencyjnych systemów energetycznych, które mogą stanowić model możliwy do implementacji w ukraińskim sektorze energetycznym.

W rozdziale piątym przedstawiono metodyczne ujęcie modeli sektora energetycznego. Szczególną uwagę poświęca Doktorant generatorowi modeli dla sektora energii Ukrainy. Opracowane scenariusze rozwoju sektora energii zostały zweryfikowane za pomocą modelu regresji liniowej w zakresie udziału odnawialnych źródeł energii. Co istotne, w oparciu o wyniki badań Doktorant przedstawił sformułowane postulaty dotyczące strategii bezpieczeństwa energetycznego i rozwoju sektora energetycznego do 2050 roku.

W zakończeniu zawarto najważniejsze wnioski z przeprowadzonych rozważań i badań. Doktorant pozytywnie weryfikuje w nim hipotezę badawczą oraz potwierdza realizację celów pracy. Wyniki pracy mogą być wykorzystane przez decydentów do optymalizacji polityki energetycznej oraz strategii energetycznych Ukrainy.

W mojej opinii, rozprawa doktorska mgra Norberta Obryckiego stanowi oryginalne rozwiązanie problemu badawczego. Praca stanowi swoiste zharmonizowanie wiedzy teoretycznej z rozwiązaniami praktycznymi. Przedstawione w rozprawie rozwiązania postawionego problemu badawczego odnoszą się do ważnych aspektów polityki energetycznej Ukrainy.

Warto zwrócić uwagę na szerokie oraz wielowątkowe podejście Autora do badań, które dało silną podstawę do weryfikacji przyjętej hipotezy i przedstawienia rekomendacji. Zaprezentowane przez mgra Norberta Obryckiego wyniki badań stanowią przekonującą analizę perspektyw rozwoju ukraińskiego rynku energetycznego.

Sumarycznie, recenzowaną rozprawę doktorską oceniam jako bardzo dobrą i pożyteczną. Zarysowany problem badawczy uważam za ważny i interesujący. Zakres

jednak poparty wystarczająco analizą. Proszę o uzasadnienie wyboru generatora TIMES do budowy modelu dla warunków Ukrainy.

- vi. W Polsce od 2018 roku funkcjonuje rynek mocy, którego celem jest między innymi poprawa efektywności ekonomicznej konwencjonalnych jednostek węglowych. Doktorant analizuje w pracy kwestie związane z polityką energetyczną, której jednym z narzędzi jest rynek mocy. W tym kontekście rodzi się pytanie, czy na ukraińskim rynku energii planowane jest wdrożenie takiego instrumentu? Jak ewentualne wdrożenie rynku mocy wpłynęłoby na wyniki pracy? Proszę o komentarz.

F. Wnioski końcowe

- i. Wiedzę teoretyczną doktoranta oraz umiejętność jej praktycznego wykorzystania do rozwiązania problemu naukowego, a także dociekliwość badawczą Autora oceniam pozytywnie.
- ii. Biorąc pod uwagę wartość merytoryczną pracy, jej uniwersalność i użyteczność stwierdzam, że rozprawa doktorska mgra Norberta Obryckiego pt. *Model sektora energetyki w funkcjonowaniu gospodarki Ukrainy* odpowiada wymaganiom art. 13 ustęp 1, Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych (Dz. U. z 2003 r., nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami) w związku z art. 179 ust.1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1669).
- iii. Powyższe stwierdzenie daje mi podstawę do sformułowania wniosku do Rady Naukowej Instytutu Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Szczecińskiego o przyjęcie rozprawy oraz dopuszczenie mgra Norberta Obryckiego do kolejnych etapów przewodu doktorskiego.

Krzysztof
Zawon
09 grudnia 2021.

pracy, zastosowane metody i sposób oryginalnego rozwiązania problemu badawczego i osiągnięcia celów, potwierdzają odpowiedni warsztat naukowy doktoranta.

E. Uwagi krytyczne i polemiczne

Poniżej przedstawiono merytoryczne uwagi krytyczne i polemiczne oraz kwestie wymagające wyjaśnienia przez Autora rozprawy.

- i. W rozdziale 1 Doktorant rozprawy pisze: *Proces liberalizacji rynku energii w Unii Europejskiej trwa od 2004 roku*. Czy w tym kontekście nie jest właściwszy rok 1996, w którym przyjęto tzw. pierwszą dyrektywę liberalizującą, tj. Dyrektywę 96/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 grudnia 1996 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej. Proszę o wyjaśnienie.
- ii. W rozdziale 2 Doktorant skupia się między innymi na kwestiach dotyczących bezpieczeństwa energetycznego. Wprawdzie praca doktorska obejmuje swoim zakresem głównie rynek energii elektrycznej Ukrainy, jednak konieczne byłoby odniesienie się również do innych nośników energii. W tym kontekście, jak Doktorant ocenia bezpieczeństwo energetyczne Ukrainy w przypadku innych kopalnych nośników energii pierwotnej, w szczególności węgla kamiennego, gazu ziemnego oraz ropy naftowej? Proszę o komentarz.
- iii. W rozdziale 3 Autor przedstawia kluczowe elementy liberalizacji rynku energii elektrycznej jakimi są zasada TPA oraz rozdzielenie działalności (*unbundling*), np. sieciowej od wytwórczej. W jakim stopniu te elementy liberalizacji zostały lub są planowane do wdrożenia na ukraińskim rynku energii?
- iv. W rozdziale 4 Doktorant przedstawia między innymi reformy sektora energetycznego Ukrainy. W tym kontekście, które reformy ukraińskiego sektora energetycznego uznaje Doktorant za priorytetowe do wdrożenia i dlaczego? Proszę o komentarz i uzasadnienie.
- v. W rozdziale 5 Doktorant przedstawia szereg modeli wykorzystywanych do rozwiązania problemów badawczych dotyczących prognozowania długoterminowego rozwoju systemów energetycznych. Wybór generatora modeli TIMES, choć słuszny, nie został

